

DE NIEUWE WET OP HET PARTNERGEWELD

Sylvia Sroka

Inleiding

Geweld is een dagelijks fenomeen, waaraan België spijtig genoeg niet ontsnapt. Een aanzienlijk deel van de geweldplegingen in ons land vindt plaats in wat we als de meest vertrouwde en beschermde omgeving beschouwen, namelijk het eigen huis en het eigen gezin. Uit recente studies blijkt dat vooral vrouwen slachtoffer zijn van partnergeweld¹. Met de opkomst van de vluchthuizen, eind jaren zestig, kregen deze vrouwen de kans om weg te gaan naar een veilige plaats. Er zijn echter weinig vrouwen die ervoor kiezen om samen met hun kinderen hun vertrouwde omgeving te verlaten, onder meer uit angst voor represailles of omdat ze economisch afhankelijk zijn van hun partner. De slachtoffers van partnergeweld die wel de stap durven zetten om hun partner te verlaten, worden dikwijls een tweede keer slachtoffer doordat ze hun huis verliezen. Het is op grond van deze vaststelling dat Minister van Werkgelegenheid en Gelijke-Kansenbeleid Laurette ONKELINX en Minister van Justitie Marc VERWILGHEN beslisten om een voorontwerp van wet rond deze problematiek in te dienen².

'Breek de stilte'

Geweld binnen persoonlijke relaties wordt nog maar vrij recent erkend als een maatschappelijk probleem. Het heeft geduurd tot 1997 alvorens partnergeweld in België als een misdrijf werd erkend en tot 1998 alvorens het echt strafbaar was³. De Wet van 24 november 1997, de zogenaamde "Wet Lizin", is een belangrijke etappe geweest in de strijd tegen een dergelijke vorm van geweld. De wet past een aantal artikelen in het Strafwetboek aan en slaat zowel op het geweld tegen mannen als op het geweld tegen vrouwen.

Eenzijds heeft de wet de partnerrelatie ingevoerd als verzwarende omstandigheid in geval van opzettelijke slagen en verwondingen. Onder partner verstaat de wet 'de echtgenoot of de persoon met wie hij samenleeft of heeft samengeleefd en een duurzame affectieve en seksuele relatie heeft of gehad heeft'. Anderzijds wijzigt deze wet de procedure van strafvervolging voor partnergeweld waardoor de gerechtelijke instanties meer bevoegdheden krijgen. Nochtans was het bijvoorbeeld nog steeds niet mogelijk om een aanhoudingsmandaat af te leveren.

In België was de wet van 1997 aldus de eerste belangrijke stap, maar ze volstond niet. Vandaar dat de Regering een wetsontwerp indiende dat leidde tot de nieuwe Wet op het partnergeweld, de Wet van 28 januari 2003⁴.

Betere bescherming voor het slachtoffer

De nieuwe wet verdubbelt enerzijds het maximum van de gevangenisstraf voor opzettelijke slagen en verwondingen tussen echtgenoten of samenwonenden waardoor de wet op de voorlopige hechtenis kan toegepast worden. De onderzoeksrechter kan een **bevel tot aanhouding** afgeven, zodat de dader uit de echtelijke verblijfplaats kan worden verwijderd.

¹ BRUYNOOGHE, R., NOELANDERS, S. en OPDEBEECK, S., *Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen*, Limburgs Universitair Centrum 1998.

² Samenvatting bij het wetsontwerp van 14 maart 2002 tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, *Parl. St. Kamer 2001-2002*, nr. 1693/001, p.3.

³ Wet van 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan, *B.S.* 6 februari 1998.

⁴ Wet van 28 januari 2003 tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van fysieke gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, *B.S.* 12 februari 2003.

Anderzijds verhoogt de nieuwe wet de bescherming van het slachtoffer door de materiële gevolgen bij de scheiding te verzachten. Wanneer één van de echtgenoten in zijn plichten tekortschiet, zal de vrederechter, in het kader van dringende en voorlopige maatregelen, het **genot van de gezinswoning** bij voorkeur toewijzen aan de echtgenoot die het slachtoffer is van echtelijk geweld en die om het gebruik van de woning verzoekt. Die mogelijkheid bestaat ook voor wettelijk samenwonenden (niet voor feitelijk samenwonenden) en voor partners van wie de procedure in dringende en voorlopige maatregelen tijdens de echtscheidingsprocedure aanhangig is in kort geding. Met genot wordt bedoeld de mogelijkheid om over het gemeenschappelijk onroerend goed te beschikken en er alleen te verblijven met uitsluiting van de andere echtgenoot of samenwonende. Daarnaast wordt het genot van de gezinswoning bij voorkeur toegewezen aan het slachtoffer van verkrachting, slagen en verwondingen, vergiftiging of poging daartoe, poging tot doodslag en poging tot moord, of ingeval van ernstige aanwijzingen daartoe, behalve in uitzonderlijke omstandigheden. Tot slot kan het slachtoffer van partnergeweld verzoeken om na de echtscheiding de gezinswoning toegewezen te krijgen, indien de echtgenoten getrouwd zijn onder het wettelijk stelsel. Dit verzoek wordt ingewilligd, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, wanneer de andere echtgenoot definitief veroordeeld werd omwille van de misdrijven hierboven opgesomd, of wanneer de echtscheidingsbeslissing geheel of gedeeltelijk op die feiten steunt.

Beperkingen

De nieuwe wet verplicht de vrederechter om, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, het genot van de echtelijke verblijfplaats toe te wijzen aan het slachtoffer van partnergeweld dat om het genot verzoekt. Aangezien de wet niks bepaalt over de voorwaarden van dat genot of de verdeling van de kosten, is het van belang dat de vrederechter hieraan denkt. Zodra de rechter het verzoek inwilligt, mag de 'dader' het huis niet meer betreden. De maatregelen van de vrederechter, in het kader van een procedure tot dringende en voorlopige maatregelen, gelden echter slechts voor een beperkte tijd en het is niet altijd zo dat er een echtscheiding volgt. We kunnen ons afvragen wat er gebeurt als de dader, die voor een bepaalde tijd het huis heeft moeten verlaten, daarna opnieuw in het huis komt wonen.

In geval van 'uitzonderlijke omstandigheden' kan de rechter weigeren om de gezinswoning aan het slachtoffer toe te wijzen, bijvoorbeeld wanneer die oplossing het belang van de kinderen zou schaden. Ook wanneer een echtgenoot in de gezinswoning een beroepsactiviteit uitoefent, is het niet altijd de beste oplossing dat deze echtgenoot gedwongen het huis moet verlaten. Dit heeft immers zijn weerslag op het inkomen, wat ook de financiële situatie van de andere partner en de eventuele kinderen beïnvloedt. De rechter zou in zo'n geval de gezinswoning toe kunnen wijzen aan het slachtoffer van gewelddaden en de dader, onder strikte voorwaarden, toegang kunnen verlenen tot dat gedeelte van de gezinswoning dat bestemd is voor de beroepsactiviteit. Het is de taak van de rechter om te bepalen wat allemaal kan begrepen worden onder 'uitzonderlijke omstandigheden'. In feite krijgt de rechter hier een heel grote beoordelingsvrijheid.

Tot slot is het niet altijd even duidelijk wanneer één van de partners 'slachtoffer' is of wanneer er sprake is van 'geweld'. De wet spreekt over verkrachting, slagen en verwondingen, vergiftiging of poging daartoe, poging tot doodslag en poging tot moord, of ernstige aanwijzingen daartoe. De rechter kan zijn beslissing baseren op 'ernstige aanwijzingen' in plaats van op bewijzen. Hij zou daarbij wel eens tot een ander oordeel kunnen komen dan de strafrechter. Wat gebeurt er als beide partners geweld tegen mekaar gebruiken? De wet spreekt hier niet over. Er kan er met de nieuwe wetgeving ook niet worden opgetreden als er nog geen geweld is gepleegd maar de dreiging wel duidelijk aanwezig is.

Rechtspraak

De nieuwe wet kan op een aantal punten zeker nog bijgeschaafd worden. Daarnaast moeten op het veld zelf nog heel wat inspanningen geleverd worden om de slachtoffers van partnergeweld beter op te vangen en te begeleiden. Het is van essentieel belang dat de parketten, de politiediensten en de maatschappelijke werkers goed samenwerken. Volgens Minister Laurette ONKELINX worden er te

veel dossiers geseponeerd en moet er bovenal werk gemaakt worden van een mentaliteitsverandering⁵. Zowel agenten als magistraten moeten een opleiding krijgen. Bovendien is er ook nood aan duidelijke richtlijnen van het College van Procureurs-generaal. De nieuwe wet moet gepaard gaan met een duidelijke informatiecampagne, anders blijft ze dode letter.

⁵ Beknopt Verslag van de Plenumvergadering van 16 oktober 2002 van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers over het Wetsontwerp tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, *Parl. St. Kamer* 2001-2002, CRABV 50 PLEN 276.